

LU Matemātikas un dabas zinātņu fakultātei 85 gadi (Ieskats Matemātikas nodaļas darbībā līdz 1944. gadam)

Jānis Dambītis

LZA un LU Matemātikas institūts, Rīga, Akadēmijas lauk. 1.

Anotācija: Darbā aplūkota LU Matemātikas un dabas zinātņu fakultātes matemātikas nodaļas attīstība līdz 1944. gadam, nodaļas studentu apmācība matemātikā, kas noritēja līdz 1939. gadam priekšmetu sistēmā. Rakstā sniegta ziņas par lektoru pedagoģisko un zinātnisko darbību, viņu lasīto lekciju kursiem un piederību zinātniskām biedrībām. Aplūkota spējīgāko studentu zinātniskā un pedagoģiskā izaugsme. Rakstā sakārtots no 1919. gada līdz 1931. gada pavasarim beigušo matemātikas nodaļas (fizikas, matemātikas, astronomijas) studentu saraksts.

Raksturvārdi: matemātikas nodaļas attīstība, matemātikas apmācība, priekšmetu sistēma, kursu sistēma.

Par Latvijas Universitātes Matemātikas un dabas zinātņu fakultātes dibināšanu var uzskatīt LU Organizācijas komitejas sēdi 1919. gada 16. septembrī, kurā doc. E.Lejnieku (prof. no 1920. g.) ievēl par fakultātes dekānu [1,2,3]. Fakultātei ir matemātikas un dabas zinātņu nodaļas. 1940. gada septembrī izveido Latvijas Valsts universitātē Fizikas un matemātikas, kā arī Dabas zinātņu fakultāti, bet 1941. gada rudenī minētās fakultātes atkal apvienoja vienā fakultātē Universitāte Rīgā (LU un LVU iepriekšējie nosaukumi [4,5]). No 1944. gada novembra atjauno Fizikas un matemātikas fakultāti.

Pirmais fakultātes dekāns doc. E.Lejnieks bija ievēlēts līdz 1923. gadam, pēc tam dekānus vēlēja vienam mācību gadam ar tiesībām būt pārvēlētam uz nākamo mācību gadu. Dekānus bija iespējams ievēlēt vairākkārt. 1940. gadā dekānu doc. P.Ēku iecēla LVU vadība. No 1941. gada rudens dekānus atkal vēlēja, bet, sākot ar 1944. gada rudenī, tos iecēla. Prof. O.Judrups ir pirmais pēckara vēlētais dekāns. Raksta beigās uzrādīti fakultātes dekāni.

Pirmie LU matemātiķi bija prof. A.Mēders, doc. E.Lejnieks, prof. P.Bols un vēlāk arī prof. J.Cizarevičs. Prof. P.Bols un prof. A.Mēders bija agrākie Rīgas Politehniskā institūta matemātikas lektori. Prof. J.Cizarevičs bija 1895. gada RPI absolvents (būvzinātnieks), bet prof. E.Lejnieks beidza 1911. gadā Maskavas Universitāti [3].

Fakultātes matemātiķi prof. E.Lejnieks un prof. A.Mēders bija apvienoti matemātikas kabinetā, bet prof. P.Bols un prof. J.Cizarevičs apvienoti inženiermatemātikas katedrā Inženierzinātņu fakultātē. Pāris gadus (1921., 1922.) matemātikas kabinetā darbojās mag. math. P.Kadiķis (miris 1923.g.) kā privātdocents, lasījis fakultatīvo lekciju kursu *Rēķinmašīnas*, arī lektors A.Šteins nolasījis lekciju kursu *Vektoranalīze* [3,6].

Matemātikas kabinetu vadīja prof. E.Lejnieks. To 1926. gadā pārdēvēja par matemātikas semināru un līdz 1935. gadam viņš to arī vadīja. Pēc prof. E.Lejnieka nāves semināru pārzināja fakultātes dekāns [7]. 1939. gadā matemātikas semināru un Tīrās matemātikas nodaļu vadīja vec. doc. A.Lūsis (ārķ. profesors 1943. g.), bet Lietišķās matemātikas nodaļu vadīja doc. A.Putns (miris 1940. g. dec.). 1945. gadā Tīrās matemātikas nodaļu pārdēvēja par Matemātiskās analīzes katedru, kuru vadīja prof. A.Lūsis, bet Lietišķās matemātikas nodaļu par Vispārīgās matemātikas katedru, kuru vadīja doc. N.Brāzma [4,7].

Fakultātes beigušos spējīgākos studentus – matemātikas zinātņu kandidātus kā asistentus iesaistīja vispirms matemātisko kursu praktisko darbu vadīšanā, bet pēc tam kā privātdocentus arī lekciju kursu lasīšanā. Pirmais fakultātes privātdocents matemātikā bija A.Lūsis (mat. zin. kand. 1925. g., privātdocents 1928. g.). Nākamais bija V.Andersons (attiecīgi 1929. g. un 1934. g.), E.Leimanis (1929., 1935.), A.Putns (1932., 1935.), E.Fogels (1933., 1937.), E.Grinbergs (1934., 1937.) un N.Brāzma (1936., 1940.), asistents 1940. gadā bija arī G.Eņģelis, kurš Fizikas un matemātikas fakultātē vadīja praktiskos darbus vairākiem matemātikas kursiem. Privātdocentiem gada laikā bija jānolasa bez atlīdzības speciāls lekciju kurss, kuru novērtēja semināra darbinieki [3]. Ja to neizdarīja, tad privātdocents zaudēja savas tiesības strādāt fakultātē [8]. 1940. gada vasarā privātdocenta un ārkārtas profesora nosaukumus aizstāja ar docenta un profesora nosaukumu, tos atjaunoja Universitāte Rīgā. Pēc kara atjaunoja docenta un profesora nosaukumus [3].

Matemātikas zinātņu doktora grādus ieguva prof. A.Lūsis (1938. g.), doc. E.Fogels (1943. g.) un doc. E.Grinbergs (1943. g.). Latvijas Universitātes Goda doktori bija prof. E.Lejnieks (1929. g.), prof. A.Mēders (1938. g.), viņam šajā gadā piešķīra arī Triju Zvaigžņu ordeņa 3. pakāpi, un prof. E.Leimanis (1991. g.) [2,9].

Matemātiķi ir izdevuši mācību grāmatas:

- E.Lejnieks. Skaitļu teorija. Rīga: Matem. zinātņu darbinieku biedrības izdevums, 1936., 294 lpp.
- E.Lejnieks. Augstākā algebra. Rīga: Matem. zinātņu darbinieku biedrības izdevums, 1936., 160 lpp.
- A.Lūsis. Diferenciālvienādojumi un variāciju rēķini. I daļa. Rīga: LU Matem. zinātņu studentu biedrības izdevums, 1937., 264 lpp.
- A.Lūsis. Diferenciālvienādojumi un variāciju rēķini. II daļa. Rīga: LU Matem. zinātņu studentu biedrības izdevums, 1938., 278 lpp.
- E.Leimanis. Teorētiskā mehānika. Kinemātika. I sēj. Rīga: LU Mācību grāmatu sēr. No 17, 1940., 360 lpp.

Prof. E.Lejnieka grāmatu izdošanā lieli nopelni bija doc. E.Fogelim, jo viņš apkopoja un sakārtoja E.Lejnieka lasītā kursa lekciju konspektus un organizēja to izdošanu [3].

Izdoti arī vairāki lekciju kursi kā studentu mācību līdzekļi:

- A.Mēders. Augstākā matemātika (krievu valodā). Rīga: Valters un Rapa, 1922, 320 lpp.
 - A.Lūsis. Teorētiskā mehānika. Rīga, I daļa 1934., 60 lpp.; II daļa 1936., 230 lpp.; III daļa 1936., 160 lpp.
 - A.Lūsis. Integrālie rēķini. Lekciju konspekts. Rīga, I daļa 1941.; II daļa 1941.
 - E.Leimanis. Ievads augstākajā matemātikā. I daļa. Diferenciālrēķini. Rīga: Univ. Studentu padomes grāmatnīcas apgāds, 1943., 130 lpp.
 - E.Leimanis. Ievads augstākajā matemātikā. II daļa. Integrālrēķini. Varbūtību un kļūdu teorija. Rīga: Univ. Studentu padomes grāmatnīcas apgāds, 1943., 78 lpp.
- Talantīgu studentu zinātnisku sasniegumu un karjeras izaugsmes ceļu parādīja starptautiski ievērojamā ģeofizika, vairāku universitāšu profesora L.Slaucītāja dzīves gājums, kurš 1942. gadā aizstāvēja LU doktora disertāciju *Pētījumi par Rīgas jūras līča hidroloģiski statistiskiem elementiem*. Emigrācijā viņš bija Baltijas Universitātes Matemātikas un dabas zinātņu fakultātes dekāns [5]. Ilustrēsim prof. L.Slaucītāja darbību LU: subasistents 1921.-1926. gads, jaunākais asistents 1926.-1929. gads, asistents 1929.-1932. gads, vec. asistents 1932.-1935. gads, privātdocents 1931-1935.

gads, docents 1935.-1938. gads un no 1938. gada vecākais docents, bet 1943./44. mācību gadā kļuvis par ārkārtas profesoru [5,7].

Matemātikas studentu apmācības ilgums ir 4 gadi (8 semestri), šajā laikā jānokārto gala pārbaudījumi. Lai iegūtu matemātikas zinātņu kandidāta grādu, pēc gala pārbaudījumu sekmīgas nokārtošanas divu gadu laikā jāiesniedz zinātniskais darbs (diplomdarbs) un sekmīgi tas jāaizstāv. Ar to beidzās zinātniskās apmācības pirmā pakāpe. Lai iegūtu otro zinātnisko pakāpi – doktora grādu, bija jānokārto vairāki svarīgi matemātikas pārbaudījumi un jāaizstāv zinātnisks darbs. Gala pārbaudījumus un kandidāta zinātnisko darbu vērtēja fakultātes komisija triju baļļu sistēmā (nesekmīgi, sekmīgi, ļoti sekmīgi).

No 1926./27. mācību gada gala pārbaudījumus ir nokārtojuši 72 matemātikas nodaļas studenti, bet zinātnisko darbu sekmīgi aizstāvējuši 47. Trūkst informācija par studentiem, kuri zinātnisko darbu iesnieguši un sekmīgi aizstāvējuši pēc 1930./31. mācību gada. Taču studentu skaits, kuri minētajā laika periodā aizstāvējuši zinātnisko darbu ar atzīmi ļoti sekmīgi, ir liels ~ 70 %.

Fakultāte katru gadu izsludināja matemātikas tēmas studentu iesaistīšanai zinātniski pētnieciskam darbam. Izcilākos darbus prēmēja un arī atzina par zinātņu kandidāta darbiem. Konkursa darbus varēja iesniegt kā studenti, tā arī asistenti.

Minēsim godalgoto darbu sarakstu:

- L.Slaucītājs, I godalga (1923. g.) *Baltijas jūras ledi un miglas un to radītie traucēkļi jūrniecībai austrumu piekrastē;*
- J.Tomsons, I godalga (1926. g.) *Vienparametru virsu saimes ortogonālās trajektorijas;*
- S.Slaucītājs, I godalga (1927. g.) *Noteikt ar dažāda tipa pārnēsājamiem instrumentiem pēc vairākām metodēm kādas vietas ģeogrāfisko platumu;*
- E.Leimanis, I godalga (1929. g.) *Hekubas tipa Švarcšilda periodiskie atrisinājumi ierobežotā triju ķermeņu problēmā;*
- E.Fogels, I godalga (1933. g.) *Q.E.D. atrisinājums;*
- E.Grinbergs, I godalga (1933. g.) *Daži pētījumi par telpu ruletēm;*
- E.Grinbergs, I godalga (1934. g.) *Pārskats par dažiem pētījumiem 3. pakāpes nenoteikto vienādojumu atrisināšanā;*
- J.Rāts, I godalga (1936. g.) *Kvadrātiskās formas un lineārie integrālvienādojumi;*
- E.Dinvalds, II godalga (1937. g.) *Galaktikas rotācija;*

Godalgas vēl ir saņēmuši arī:

- E.Šints *Sfērisko funkciju rindas un konverģence salīdzinājumā ar Furjē rindām;*
- P.Bukāns *Anagalaktiskie miglāji;*
- A.Krauklītis *Bezgalīgās pasaules un hipotēzes.*

1939. gadā Kultūras Fonda prēmijas ieguva vec. doc. A.Lūsis un doc. A.Putns par pētījumiem permutablu funkciju teorijā, bet doc. L.Slaucītājs ieguva Kr.Barona prēmiju [7].

Līdz 1938./39. mācību gadam apmācības notika pēc priekšmetu sistēmas, studenti varēja brīvi izvēlēties secību matemātisko priekšmetu pārbaudījumu kārtšanā.

Pirmajā mācību gadā (1919./20. g.) bija izveidots matemātikas nodaļas studentiem lekciju un praktisko darbu stundu plāns pirmajam un otrajam pusgamam:

	I sem.	II sem.
1. Analītiskā ģeometrija	4 (3)	4(3)
2. Tēlotājģeometrija	2 (1)	2 (1)

3. Augstākā algebra	3 (2)	3 (2)
4. Ievads matemātiskā analīzē	4 (2)	-
5. Diferenciālrēķini	-	4 (2)
6. Fizika	6 (2)	4 (2)

Iekavās norādīts lekciju kursa atbilstošais praktisko darbu stundu skaits nedēļā.

Sākot ar 1934. gadu studentu apmācībā ieviesa 2 posmus: vispārīgais (propedeutiskais) posms un speciālais posms, katrs no posmiem bija divgadīgs [7].

Matemātikas specialitātes studentiem

Propedeutiskais posms

1. gads	I sem.	II sem.
1. Analītiskā ģeometrija	4 (2)	2 (2)
2. Diferenciālrēķini	4 (2)	4 (2)
3. Sfēriskā trigonometrija I	2 (1)	-
4. Eksperimentālā fizika I	4 (0)	4 (3)
5. Mērīšanas metodes fizikā	2 (0)	-
6. Vispārīgā astronomija	4 (1)	4 (1)
2. gads		
1. Integrālrēķini	4 (2)	2 (2)
2. Elementārās matemātikas papildinājumi	-	3 (2)
3. Augstākā ģeometrija	-	4 (0)
4. Tēlotājģeometrija	4 (4)	-
5. Eksperimentālā fizika	4 (6)	0 (6)
6. Teorētiskā mehānika	2 (2)	4 (2)

Speciālais posms

3. gads		
1. Diferenciālvienādojumi	2 (2)	4 (2)
2. Algebra	3 (2)	-
3. Skaitļu teorija	-	4 (0)
4. Varbūtību teorija	4 (0)	-
5. Diferenciālģeometrija	4 (2)	-
6. Matemātikas izvēles priekšmets	-	4 (0)
4. gads		
1. Funkciju teorija	2 (2)	4 (2)
2. Mehānikas izvēles priekšmets	4 (2)	-
3. Teorētiskās fizikas izvēles priekšmets	4 (0)	4 (0)
4. Seminārs matemātikā	0 (1)	0 (1)
5. Speciāls izvēles priekšmets matemātikā vai mehānikā	4 (0)	-

Zinātniskā grāda iegūšanas darbs

1939. gadā līdz ar jaunajiem mācību plāniem pirmo divu gadu apmācībā ieviesa kursu sistēmu. Katram apmācību gadam bija jānokārto noteikts matemātisko disciplīnu pārbaužu un praktisko darbu skaits. Pēdējo divu gadu apmācība notika kā agrāk (priekšmetu sistēma) [3]. No 1945. gada Fizikas un matemātikas fakultāte pilnīgi pārgāja studentu apmācībā uz kursu sistēmu [4]. 1938. gadā matemātikas zinātņu kandidāta nosaukumu aizstāja ar matemātikas maģistra (mag. math.) nosaukumu, ko piešķīra beidzējiem, kas aizstāvēja zinātnisku darbu. No 1945. gada pastāvēja fizikas

un matemātikas zinātņu kandidāta grāds (doktora grāds), ko pēc sekmīgas disertācijas aizstāvēšanas apstiprināja Maskavā Augstākā Atestācijas komisija.

Matemātikas nodaļā gandrīz visiem teorētiskiem kursiem bija arī praktiskās nodarbības, arī pārbaudījumos bija jāatrisina studentiem uzdevumi un tikai tad jāatbild teorētiskā daļa. Prof. A.Mēderam pirms pārbaudījuma kārtošana bija jāiesniedz uzdots uzdevumu atrisinājumi, prof. E.Lejnieks pie šīs kārtības stingri nepieturējās. Prof. E.Lejnieks lasījis sekojošus lekciju kursus: analītiskā ģeometrija, tēlotājģeometrija, trijstūru ģeometrija, determinantu teorija, vispārējā nolīdzinājumu (vienādojumu) teorija, algebra, integrālrēķini, diferenciālnolīdzinājumu (vienādojumu) teorija, variāciju rēķini, ievads grupu teorijā, skaitļu teorija, algebrisko skaitļu teorija. Prof. E.Lejnieks arī vadīja fakultātes bibliotēku, viņa vadībā bibliotēkas zinātnisko žurnālu un mācību grāmatu skaits ar katru gadu strauji palielinājās (1920. g. – 2000 vienību, 1926. g. – 2850, 1927. g. – 3070). Vēl pēc 1945. gada Fizikas un matemātikas fakultātes bibliotēka saturēja daudzus ārzemju matemātiskos žurnālus un grāmatas, kuras tagad varētu uzskatīt par bibliogrāfiskiem retumiem, piemēram, pirmās grāmatīņas grafu teorijā (franču valodā) un pirmo zinātnisko grāmatu grafu teorijā (vācu valodā). No 1928./29. mācību gada līdz 1934. gadam prof. E.Lejnieks bijis LU Centrālās bibliotēkas pārzinis, viņam arī piešķīra Triju Zvaigžņu ordeni.

Prof. A.Mēders lasījis sekojošus lekciju kursus: augstākā matemātika, ievads analīzē, diferenciālrēķini, diferenciālā ģeometrija, funkciju teorija, varbūtību teorija, analītiskā mehānika, politiskā aritmētika. Prof. Š.Mihelovičs atmiņās par prof. A.Mēderu [9] apraksta gan viņa lekciju izklāsta veidu un saturu, gan arī īsu lekciju kursu saturu. Interesi rada fakts, ka matemātiskās analīzes kursu, kas saturētu diferenciālrēķinus un integrālrēķinus līdz pagājušā gadsimta 30. gadu beigām vada atsevišķi prof. E.Lejnieks un prof. A.Mēders. Liekas, pirmais, kurš nolāsījis matemātikas nodaļas studentiem matemātiskās analīzes kursu pilnā apjomā, ir prof. A.Lūsis. Latvijas Valsts Vēstures arhīvā iztrūkst dokumentu par Matemātikas un dabas zinātņu fakultātes darbību līdz 1940. gadam, tādēļ nav iespējams noteikt ne privātdocentu fakultatīvo lekciju kursu nosaukumus, ne arī visus prof. E.Lejnieka un prof. A.Mēdera lasītās lekcijas.

Prof. A.Lūsis lasījis lekcijas un vadījis praktiskos darbus analītiskajā ģeometrijā, diferenciālvienādojumos un variāciju rēķinos, integrālvienādojumos, skaitļu teorijā, vektoru un tenzoru teorijā, teorētiskā mehānikā, augstākā dinamikā, hidrodinamikā, mehānikas un fizikas funkcionālvienādojumos, potenciālteorijā, matemātiskā analīzē.

Prof. A.Kloze lasījis lekciju kursus analītiskā mehānikā, teorētiskā astronomijā un zinātniskā rēķināšanā. No 1934. gada līdz 1945. gadam bija Berlīnes Universitātes Lietišķās matemātikas institūta direktors [3].

Privātdocents V.Andersons 1934. gadā nolāsījis lekcijas kursus *Daudzumu teorija* un *Iracionālie skaitļi*.

Līdz 1939. gadam privātdocenti nolāsījuši matemātikas nodaļas studentiem obligātos lekciju kursus: A.Putns – 7, E.Leimanis – 5, E.Fogels – 4 un E.Grinbergs – 3 [7].

Lai veicinātu studentu zinātnisko interesi un pētniecisko darbu, 1922. gadā nodibina Matemātikas zinātņu studentu pulciņu, kuru 1936. gadā pārdēvē par biedrību. Pazīstamākie biedrības priekšnieki bijuši L.Slaucītājs, S.Slaucītājs, A.Bunga, J.Čudars, E.Grinbergs, u.c. 1939. gadā Matemātikas zinātņu studentu biedrībā darbojas 5 goda biedri, 34 vecbiedri un 55 aktīvie biedri. Ar biedrības atbalstu izdeva arī rakstu krājumu. 1927. gadā nodibināja arī Matemātikas un dabas zinātņu zinātnisko biedrību un par tās pirmo prezidentu ievēlēja prof. R.Putniņu, nākamā gadā par prezidentu

ievēlēja prof. A.Mēderu. Biedrība atbalstīja studentu mācības līdzekļu izdošanu. Biedrību likvidēja 1939. gadā un tās vietā nodibināja Latvijas fizikas un matemātikas biedrību. Bija arī Matemātikas zinātņu darbinieku biedrība, kuras biedri bija prof. E.Lejnieks, prof. A.Lūsis, doc. E.Leimanis, doc. A.Putns, doc. E.Fogels un doc. E.Grinbergs [7].

Lai veicinātu zinātnisko darbu, asistenti devās iepazīties ar ārzemju matemātiķu sasniegumiem. Tā prof. A.Lūsis (1926. g.) apmeklēja Leipcigas Universitātes Matemātikas institūtu, doc. A.Putns (1938. g.) devās uz Franciju un Šveici, doc. E.Leimanis (1931. g.) iepazīnās Leipcigas Universitātē ar matemātikas pētniecības darbu un kādu laiku darbojās Kopenhāģenas Universitātes astronomijas observatorijā, bet 1936. gadā kādu laiku strādāja Francijā Puankarē institūtā. Doc. E.Grinbergs (1935., 1936. g.) veica zinātnisko darbu Francijā. 1939. gadā N.Brāzma devās uz Kopenhāģenu un Stokholmu, bet doc. E.Fogels strādāja Kembridžas Universitātē un apmeklēja Leipcigas Universitāti.

Matemātikas nodaļas profesori un docenti piedalījās ar referātiem starptautiskās konferencēs. Prof. E. Lejnieks 1928. gadā piedalījās starptautiskā matemātiķu kongresā Boloņā, 1930. gadā – Krievijas (PSRS) matemātiķu kongresā Harkovā, 1931. gadā Polijas matemātiķu kongresā Varšavā, bet 1932. gadā kā LU delegāts starptautiskā matemātiķu kongresā Oslo, kura darbā piedalījās arī E.Leimanis un E.Grinbergs. Prof. E.Lejnieks organizēja pirmo Latvijas Matemātisko zinātņu darbinieku kongresu.

Prof. A.Mēders bija biedrs Vācu matemātiķu apvienībā (Deutsche Mathematiker Vereinigung). Francijas matemātikas biedrības biedri bija prof. A.Lūsis, doc. E.Leimanis un doc. E.Grinbergs.

Nozīmīgākie zinātniskie pētījumi līdz pagājušā gadsimta 40. gadiem matemātikā bija veikti galvenokārt trijos virzienos: skaitļu teorijā, ģeometrijā un matemātiskajā analīzē.

Skaitļu teorijā visu radošo mūžu strādājis doc. E.Fogels, viņš minētajā laikā posmā publicējis pāri par 10 publikācijām. Doc. E.Fogelim bija pētījumi par diofanta vienādojumu atrisināšanu, teorētiski rezultāti algebrisko skaitļu laukā un analītiskajā skaitļu teorijā. E.Fogels izstrādāja metodi mazākā skaitļa $h=h(x)$ noteikšanai, lai pie lieliem x intervālā $(x, x+h)$ būtu vismaz viens pirmskaitlis.

Prof. E.Lejniekam un doc. E.Grinbergam bija zinātniski darbi elementārā ģeometrijā, doc. E.Grinbergam bija arī pētījumi diferenciālģeometrijā, bet npublicēti A.Ērgļa pētījumi minētajā nozarē atrodami doc. E.Grinberga atstātajā matemātiskā mantojumā, kas glabājas Skaitļošanas tehnikas un informātikas muzejā LU Matemātikas un informātikas institūtā. Zinātniski pētījumi bija doc. E.Leimanim un J.Vītolam par augstākas pakāpes algebriskām līknēm, izstrādāta konstrukciju metode jaunām līkņu klasēm plaknē un telpā.

Matemātiskajā analīzē bija prof. A.Lūša pētījumi un zinātniski rezultāti integrālvienādojumu teorijā, permutablu funkciju īpašības pētīja prof. A.Lūsis un doc. A.Putns, gandrīz periodisku funkciju īpašības pētīja doc. N.Brāzma. Diferenciālvienādojumu teorijā, teorētiskā mehānikā zinātniskus rezultātus bija ieguvuši doc. E.Leimanis un doc. A.Putns.

Jāatzīmē zinātniskie pētījumi varbūtību teorijā un statistikā, kurus publicēja prof. A.Mēders, doc. E.Grinbergs un doc. E.Fogels [10].

Līdz 1940. gada 1. janvārim Matemātikas nodaļu bija beiguši 220 studenti.

LITERATŪRA

1. *Latvijas Valsts universitātes vēsture 1940-1990*. Rīga, 1999. 562 lpp.
2. *Latvijas Universitātei 75*. Rīga: Latv.Univ., 1994. 539 lpp.
3. Leimanis E. Latvijas Universitātes Matemātikas un dabas zinātņu fakultātes matemātikas nodaļa 1919-1944 // *Universitas*, 23, 1969. 26.-31. lpp.
4. Рейзинь Л., Риекстыньш Э. Математика в Латвийском Государственном Университете в 1919-1969 гг. // *Латв. Матем. Ежегодник*, 16. Рига: Зинатне, 1975, стр. 14-22.
5. Leimanis E. Latvijas Universitātes Matemātikas un dabas zinātņu fakultāte 1939-1944. *Latvijas Universitātes Matemātikas un dabas zinātņu fakultātes Matemātikas zinātņu nodaļa*. Sidnejā, Austrālijā, 1969, 9.-11. lpp.
6. *Latvijas Universitātes piecgadu darbības pārskats 1919-1924*. Rīga, 1925, 381 lpp.
7. *Latvijas Universitāte divdesmit gados 1919-1939*, I. d. Rīga: Latv. Univ., 1939, 920 lpp.
8. *Latvijas Universitātes divgadu darbības pārskats 1924-1926*. Rīga: Latv. Univ., 1926, 225 lpp.
9. Š.Mihelovičs. *Profesors Alfrēds Mēders*. Daugavpils: Daugavpils Pedag. Univ., 1994, 22 lpp.
10. Лусис А. Работы Латвийских математиков за тридцать лет. *Математика в СССР за 30 лет*. М.-Л., 1948, стр. 1023-1030.

1. Pielikums

LU Matemātikas un dabas zinātņu (Fizikas un matemātikas) fakultātes dekāni

1. Prof. E.Lejnieks (mat.) 1919.-1923. g.; 1925.-1927. g.; 1932.-1933. g.
2. Prof. N.Malta (biol.) 1923.-1925. g.; 1928.-1930. g.; 1933.-1935. g.
3. Doc. R.Putniņš (fiz.) 1927.-1928. g.;
4. Prof. F.Gulbis (fiz.) 1930.-1932. g.; 1936.-1938.g.; 1940.g.;1941.-1943.g.;
5. Doc. A.Liberts (fiz.) 1935.-1936. g.;
6. Prof. L.Āboliņš (biol.) 1938.-1940. g.;
7. Doc. P.Ēks (fiz.) 1940.-1941. g.;
8. Prof. K.Ābele (biol.) 1941. g.; 1943.-1944. g. līdz jūlijam;
9. Doc. N.Brāzma (mat.) 1944.-1947.;
10. Vec. pasn. E.Kronbergs (mat.) 1947.-1949. g.;
11. Doc. E.Papēdis (fiz.) 1949.-1952. g.;
12. Doc. L.Jansons (fiz.) 1952.-1954. g.;
13. Doc. V.Detlovs (mat.) 1954.-1956. g.;
14. Prof. E.Krauliņa (fiz.) 1956.-1959. g.;
15. Doc. O.Šmits (fiz.) 1959.-1962. g.;
16. Doc. V.Fricbergs (fiz.) 1962.-1966. g.;
17. Doc. A.Liepa (mat.) 1966.-1970. g.;
18. Doc. L.Beizītērs (fiz.) 1970.-1982. g.;
19. Prof. A.Broks (fiz.) 1982.-1992. g.;
20. Prof. O.Judrups (mat.) 1992.-2002. g.;
21. Prof. M.Auziņš (fiz.) no 2002.g.

2. Pielikums

LU Matemātikas un dabas zinātņu fakultātes Matemātikas nodaļas studentu saraksts, kuri nokārtojuši tikai gala pārbaudījumus un arī sekmīgi aizstāvējuši matemātikas zinātņu kandidāta darbu. Ziņas iegūtas no Latvijas Universitātes darbības pārskatiem līdz 1931. gada pavasarim, tālākie pārskati nav publicēti atsevišķās grāmatās.

1919. – 1924. g.

1. K. Bergmanis (1930. g. mat. zin. kand.)
2. P.Ēlers (mat. zin. kand.)

3. A.Lūsis (mat. zin. kand.)
4. H.Valters (mat. zin. kand.)
5. E.Zālīte-Ozola (mat. zin. kand.)
6. E.Svensons (mat.)

1924. – 1926. g.

1. M.Ķēmane-Krūmiņa (mat. zin. kand.)
2. L.Slaucītājs (mat. zin. kand.)
3. J.Tomsons (1928. g. mat. zin. kand.)
4. O.Trauberga (mat. zin. kand.)
5. A.Veisbergs (mat. zin. kand.)
6. H.Betchers (1927. g. mat. zin. kand.)
7. N.Bomovskis (1927. g. mat. zin. kand.)
8. G.Briedis (1927. g. mat. zin. kand.)
9. M.Jansons (1927. g. mat. zin. kand.)
10. S.Magnus (1927. g. mat. zin. kand.)
11. K.Mījuns (1930. g. mat. zin. kand.)
12. V.Annus (mat.)
13. J.Belorags (mat.)

1926./27. g.

1. M.Strautniece (mat. zin. kand.)
2. O.Aisters (1928. g. mat. zin. kand.)
3. A.Birzvalks (1928. g. mat. zin. kand.)
4. D.Borovika (1928. g. mat. zin. kand.)
5. Z.Laime (1929. g. mat. zin. kand.)
6. E.Meijere (1928. g. mat. zin. kand.)
7. R.Siksna (fiz.)
8. A.Stūrītis (astron.)
9. J.Šusters (fiz.)

1927./28. g.

1. E.Siliņš (1928. g. mat. zin. kand.)
2. M.Eizentāle (1931. g. mat. zin. kand.)
3. M.Lūse (1931. g. mat. zin. kand.)
4. E.Mednis (1929. g. mat. zin. kand.)
5. A.Aigare, dzim. Runga (1931. g. mat. zin. kand.)
6. L.Gredzena (mat.)
7. J.Inkužs (mat.)
8. M.Kalniņa (mat.)
9. M.Aumeistere (mat.)
10. P.Dreimanis (mat.)
11. V.Ģilbe (mat.)

1928./29. g.

1. A.Oškalna (mat. zin. kand.)
2. E.Granāts (1931. g. mat. zin. kand.)
3. M.Grīnbergs (1931. g. mat. zin. kand.)
4. V.Andersons (1929. g. mat. zin. kand.)
5. E.Leimanis (1929. g. mat. zin. kand.)

6. R.Ozols (1929. g. mat. zin. kand.)
7. J.Vestermanis (astron., 1929. g. mat. zin. kand.)
8. V.Mangus (fiz.)
9. V.Šice-Krieva (mat.)
10. E.Bādere (mat.)
11. A.Bēra (fiz.)
12. J.Dobrajs (mat.)
13. A.Dolfijs (mat.)
14. A.Grīnbergs (mat.)
15. M.Kalēja (mat.)
16. M.Kurme (mat.)
17. K.Lācis (mat.)
18. A.Mediņš (mat.)
19. A.Nusbergs (fiz.)
20. H.Vikmanis (mat.)
21. A.Jostsons (1931. g. mat. zin. kand.)

1929./30. g.

1. K.Bergmanis (fiz., 1931. g. mat.zin.kand.)
2. J.Bērziņš (1930. g. mat. zin. kand.)
3. K.Rezevskis (astron., 1931. g. mat. zin. kand.)
4. E.Špērs (mat.)
5. M.Andrēviča (mat.)
6. L.Biķe (mat.)
7. J.Esers (mat.)
8. P.Gailis (mat.)
9. K.Kristons (astron.)
10. E.Pupa (mat.)
11. L.Rabinoviča (mat.)
12. K.Vītols (meteorol.)
13. A.Zadiņš (mat.)
14. J.Žagars (fiz.)

1930./31. g.

1. S.Slaucītājs (1931. g. mat. zin. kand.)
2. H.Straumanis (1931. g. mat. zin. kand.)
3. E.Vanags (fiz., 1931. g. mat. zin. kand.)
4. A.Bunga (mat.)
5. K.Kreišmanis (mat.)
6. E.Skrēberis (mat.)
7. E.Bergmane (mat.)
8. K.Berka (mat.)
9. I.Gartje (mat.)
10. J.Jendze (mat.)
11. L.Olte (mat.)
12. A.Perechvaļskis (meteorol.)
13. M.Plauciņa (fiz.)
14. P.Putniņš (meteorol.)
15. A.Reinharde (mat.)
16. F.Šetleris (mat.)

17. L.Vēveris (fiz.)

Summary

Article considers development of the Mathematics Department, Faculty of Mathematics and Nature Sciences of Latvian University till the year 1944, teaching mathematics approaching subject specialization till year 1939. Article gives impression of the pedagogical and scientific work of the teaching staff, their participation in the different scientific associations and performed lecturing courses. Overview scientific development of the most gifted students. List of the Department of Mathematics graduates from 1919 till spring 1931 is attached to the article.